

Dr. Ioana Nely MILITARU

DREPTUL UNIUNII EUROPENE

Cronologie. Izvoare. Principii. Instituții

Ediția a II-a

Universul Juridic

București

-2011-

Editat de S.C. Universul Juridic S.R.L.

Copyright © 2011, S.C. Universul Juridic S.R.L.

Toate drepturile asupra prezentei ediții aparțin

S.C. Universul Juridic S.R.L.

Nicio parte din acest volum nu poate fi copiată fără acordul scris al

S.C. Universul Juridic S.R.L.

**NICIUN EXEMPLAR DIN PREZENTUL TIRAJ NU VA FI
COMERCIALIZAT DECÂT ÎNSOTIT DE SEMNĂTURA
AUTORULUI ȘI ȘTAMPILA EDITORULUI, APLICATE PE
INTERIORUL ULTIMEI COPERTE.**

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

MILITARU, IOANA NELY

Dreptul Uniunii Europene / Ioana Nely Militaru. –

București : Universul Juridic, 2011

Bibliogr.

ISBN 978-973-127-690-8

341.217(4) UE

REDACTIE: tel./fax: **021.314.93.13**
tel.: **0731.121.218**
e-mail: **redactie@universuljuridic.ro**

DEPARTAMENTUL tel.: **021.314.93.15; 0726.990.184**
DISTRIBUȚIE: fax: **021.314.93.16**
e-mail: **distributie@universuljuridic.ro**

www.universuljuridic.ro

COMENZI ON-LINE,

CU REDUCERI DE PÂNĂ LA 15%

PREFAȚĂ

Construcția europeană este examinată de autoare în lucrarea „Dreptul Uniunii Europene” din mai multe puncte de vedere esențiale, menite a oferi prin perspectiva lor specifică imaginea veridică, clară asupra Uniunii Europene.

Așa cum considerăm a fi firesc, autoarea pornește de la viziunea istorică asupra procesului, reconstituindu-se începuturile marcante ale Uniunii prin prezentarea instituirii Comunității Europene a Cărbunelui și Oțelului, Tratatul de la Roma din 1957 care consfințește nașterea Comunității Economice Europene și a Euroatomului.

Mai apoi, autoarea prezintă Europa celor șase, marcate de crize, pusee naționaliste, reculuri, în planul integrării economice, pornind de la lărgirea cu 9, 12, 15, 24 și, în sfârșit, 27 de state membre.

Tratatul de la Maastricht intrat în vigoare, în 1993, consfințește crearea Uniunii Europene întemeiate pe trei piloni ai comunităților, politicii externe și de securitate comună, a cooperării în domeniul justiției și afacerilor interne.

În lucrare sunt prezentate structurile europene, obiectivele, mecanismele procedurale stabilite prin tratatele Amsterdam, Nice și, în sfârșit, prin Lisabona, care este tratatul de reformare a Uniunii Europene.

Viziunea istorică asupra genezei instituțiilor europene se împletește, firesc, în această carte cu analiza structurală a lor. Parlamentul European, Consiliul European, Curtea de Justiție a Uniunii Europene, Tribunalul, Tribunale specializate, Curtea de Conturi a Uniunii Europene și Banca Centrală Europeană sunt examinate metodic și sistematic din punct de vedere al structurii lor organizatorice, atribuții, modalități de lucru al mecanismelor de luare a deciziilor, a relațiilor și interacțiunilor reciproce.

Procesul de lărgire se prezintă din perspectiva poziționărilor, principiilor și factorilor geopolitici al Uniunii care a parcurs un drum lung de la 6 la 27 de state membre (în 2007).

Prezentarea planului istoric este împletită, firesc, cu prezentarea izvoarelor dreptului Uniunii, a principiilor și nu, în ultimul rând, a obiectivelor acesteia, fiind întregite cu analiza profesionistă și pertinentă a locului și rolului Uniunii Europene, în contextul relațiilor internaționale, atât din perspectiva generală cât și specifică sub aspectul acesteia în organisme internaționale, politice și financiare.

În esență, iată câteva argumente care pledează pentru însemnătatea incontestabilă a lucrării, care se remarcă prin caracterul profund al studiului, prin rigurozitatea analizei întreprinse, prin informarea doctrinară de ultimă oră în materie, prin bogăția informațiilor atât de necesare studenților și nu numai.

Conf. univ. dr. Camelia Florentina Stoica
Director Departament Drept
A.S.E. București

CUVÂNT-ÎNAINTE

A vorbi despre necesitatea cunoașterii noii ordini juridice europene instituită treptat în procesul constituirii și evoluției Comunităților spre o Uniune, înseamnă a înțelege că actorii principali ai scenei europene sunt în primul rând *cetățenii europeni*, atât de încercați în istorie, în căutarea unei identități comune. În final, ei sunt destinatarii și direct beneficiarii normelor juridice create în acest *proces*, care din momentul conceperii Comunităților, au îmbrățișat *metoda integrării, pentru apropierea națiunilor europene dar și pentru conservarea valorilor acesteia*.

Lucrarea se adresează studenților în primul rând, dar și celor interesați de complexitatea procesului de integrare europeană.

Riscul, prin publicarea unei lucrări despre „Uniunea Europeană” este evident, și întotdeauna asumat, determinat pe de o parte, de contextul istoric actual al construcției europene - din perspectiva mereu prezentă, de intrare în vigoare al unui nou Tratat - și pe de altă parte, determinat de adoptarea și adaptarea extrem de rapidă a legislației europene la contextul economic și politic contemporan, care impune modificarea legislației naționale, într-un ritm extrem de rapid, pentru fiecare stat membru.

Din motivele enunțate, lucrarea impune modificări și completări, care să țină pasul, atât cu legislația Uniunii Europene, supusă unui proces permanent de schimbare cât, și cu evoluția jurisprudenței Curții de Justiție, astfel încât autoarea este deschisă opiniilor din doctrina de specialitate.

Lucrarea de față este oferită publicului din perspectiva unei Uniuni care a dobândit personalitatea juridică atât de dorită, de la instituirea Comunităților Europene, Uniune care, în dinamica sa, a devenit *întregul* la care se raportează fiecare cetățean al Uniunii.

Autoarea

LISTĂ DE ABREVIERI

Aff.	= affaire
Alin.	= alineat
Art.	= articol
AUE	= Actul Unic European
BCE	= Banca Centrală Europeană
BEI	= Banca Europeană de Investiții
c.	= contra
CE	= Comunitatea Europeană
CEEA	= Comunitatea Europeană a Energiei Atomice
CECO	= Comunitatea Europeană a Cărbunelui și Oțelului
CDE	= Cahiers de droit européenne
CJCE/CJUE	= Curtea de Justiție a Comunităților Europene/Curtea de Justiție a Uniunii Europene, denumită și Curtea de Justiție de la Luxemburg sau Instanța Comunitară sau Curtea Europeană de Justiție
CMIR	= Commun Market law Review
consid.	= considerente
CPJP	= Cooperarea polițienească și judiciară în materie penală
ECR	= European Court Reports sau Reports of cases before the Court of Justice
Ed.	= Editura
FASC.	= Fascicol
FEDER	= Fondul European de Dezvoltare Regională
FEOGA	= Fondul European de Orientare și Garanție Agricolă
GATT	= General Agreement of Tariffs and Trade
JAI	= Justiția și afacerile interne
JOCE (J.Of)	= Jurnalul Oficial al Comunităților Europene
JoUE	= Jurnalul oficial al Uniunii Europene
JT	= Journal des Tribunaux
Jur.Cl.D.I.	= Jurisclasseur de Droit international
MIR	= Michigan law Review
OMC	= Organizația Mondială a Comerțului
OPOCE	= Office des publications officielles des Communautés européennes
ord.	= ordin
Par	= Paragraf
PESC	= Politica externă și de securitate comună
RGDIP	= Revue générale de droit international public
REDI	= Revista espanola de derecho internacional
Rec.	= Recueil des arrêts de la Cour de Justice des Communautés Européennes

---

RIDC	= Revue internationale de droit comparé
Rev.	= Revista
RMC	= Revue du Marché Commun
RMCUE	= Revue du Marché Commun et de l'Union européenne
RTDE	= Revue trimestrielle de droit européen
TA	= Tratatul de la Amsterdam,
TFPUE	= Tribunalul Funcției Publice a Uniunii Europene
TPI	= Tribunalul de primă instanță
Tratatul CE	= Tratatul ce instituie Comunitatea Europeană (noua denumire a Tratatului CEE după Tratatul de la Maastricht)
Tratatul CEE	= Tratatul ce instituie Comunitatea Economică Europeană
TEuratom	= Tratatul ce instituie Comunitatea Economică a Tratatului CEEA Energiei Atomice
Tratatul CECO	= Tratatul ce instituie Comunitatea Economică a Cărbunelui și Oțelului
TMs	= Tratatul de la Maastricht sau Tratatul asupra Uniunii Europene – TUE
TUE	= Tratatul asupra Uniunii Europene – modificat prin Tratatul de la Lisabona
TFUE	= Tratatul de funcționare a Uniunii Europene
UE	= Uniunea Europeană

CAPITOLUL I

CRONOLOGIA CONSTRUCȚIEI EUROPENE

I.1. PRECIZĂRI PREALABILE. PRECURSORII INTEGRĂRII EUROPENE

✓ „Idea europeană” prin folosirea sintagmei „Statele Unite ale Europei” este destul de veche (1849)¹. De-a lungul anilor ea a fost preluată și folosită în cele mai diverse împrejurări².

Astfel, la **19 septembrie 1946**, Winston Churchill în discursul său de la Universitatea din Zürich, **afirma necesitatea constituirii Statelor Unite ale Europei**, iar ca primă etapă a acesteia, realizarea unui parteneriat Franța-Germania.

La **7 iunie 1947**, în plan **economic**, George Marschal³ anunță oficial **lansarea unui vast program de sprijin economic** ce a constat în peste 10 miliarde de dolari pentru Europa (numit Planul Marschal)⁴. La momentul respectiv statele europene se aflau în reale dificultăți economice și sociale, consecință a celui de-al doilea război mondial încheiat recent.

Cu toate că planul Marschal nu a avut efectele pe care S.U.A. le-a sperat, odată cu lansarea programului, a oferit totuși prilejul înființării la **16 aprilie 1948 a Organizației de Cooperare Economică Europeană (OCEE)**. Deși, înființată ca organizație permanentă de coordonare a politicilor economice naționale⁵ și însărcinată cu repartizarea ajutorului

---

¹ Ideea Unității europene a fost exprimată în sec. al XVIII-lea de către J.J. Rousseau, I. Kant, pentru a fi preluată, în sec. al XIX-lea, de către Saint-Simon, Proudon sau Victor Hugo (1849); la 7.09.1929, Aristide Briand în cadrul Societății Națiunilor a propus Adunării Generale a Societății Națiunilor să creeze între statele Europene o legătură federală care să nu aducă atingere, însă, suveranității acestor state. A se vedea, Roxana Munteanu, *Drept European*, Ed. Oscar Print, București, 1996, p. 17-19; Henri Brugmans, *L'idée Européenne, 1920-1970*, Bruges, 1970, citat de Pierre Mathijsen, *Compediu de drept european*, ed. a VII-a Ed. Club Europa, București, 2002, p. 12.

² În mod expres Napoleon Bonaparte preciza, la vremea sa, în acest sens „Avem nevoie de un cod european, de o Curte de Casație europeană, o monedă unică, de aceleași măsuri și greutate, de aceleași legi. Trebuie să fac, preciza Napoleon, din toate țările Europei un singur popor”; a se vedea, Ioan Muraru, Elena Simina Tănăsescu, Gheorghe Iancu, Ștefan Deaconu, Mihai Horia Cuc, *Cetățenia europeană*, Editura All Beck, București, 2003, p. 5.

³ La 5 ianuarie 1947 George Marschal, secretar de stat al Statelor Unite ale Americii a anunțat într-un discurs, ținut la Harvard, că S.U.A. va face tot ceea ce poate pentru a sprijini revenirea la o economie sănătoasă în lume „printr-un ajutor economic în favoarea Europei occidentale”.

⁴ Oferta a fost acceptată de cele 16 țări europene, la 15 iulie 1947; a se vedea, Pierre Mathijsen, *op. cit.*, p. 13; acestea au fost: Austria, Belgia, Danemarca, Franța, Grecia, Irlanda, Islanda, Italia, Luxemburg, Norvegia, Olanda, Portugalia, Marea Britanie, Suedia, Elveția și Turcia; au aderat ulterior, Germania (3.10.1949), Spania (20.07.1959), Statele Unite și Canada au avut calitatea de asociați. A se vedea, R. Munteanu, *op. cit.*, p. 22, subsol nr. 3.

⁵ A se vedea, Grigore Geamănu, *Drept internațional public*, vol. II, Ed. Didactică și Pedagogică, București, 1982, p. 295.

american, nu a realizat în fapt un început de înlăturare a barierelor economice și comerciale între țările membre¹.

✓ La **4 aprilie 1949**, în plan **politico-militar**, se înființează **Organizația Atlanticului de Nord - NATO**² având ca membri fondatori 12 state, inclusiv SUA.³

✓ La **5 mai 1949** a fost creat **Consiliul Europei**⁴ - ca o concretizare a ideii europene - având ca membri fondatori 10 state: Belgia, Danemarca, Franța, Irlanda, Italia, Luxemburg, Marea Britanie, Olanda, Norvegia și Suedia - al cărui rol principal s-a circumscris domeniului **social și cultural**, nu militar și economic.⁵

✓ Maniera de abordare a problematicii construcției europene, de angajare a acesteia pe cale comunitară - ca primă etapă parteneriatului Franța-Germania - a fost reinnoită de către Ministrul Afacerilor de Externe (al Franței) **Robert Schuman, în proiectul cuprins în Declarația de la 9.05.1950 la Paris**⁶: „Europa nu se face dintr-o dată, nici printr-o construcție de ansamblu, ea se va face prin realizări concrete, creând mai întâi o solidaritate de fapt. Funcționarea construcției europene înlătură în același timp, integrarea globală, în profitul unei integrări sectoriale, și integrarea politică în profitul integrării economice”.

În acest context istoric, Jean Monnet⁷ și Robert Schuman au formulat un principiu fundamental potrivit căruia „**prin punerea în comun a producțiilor de bază și instituirea unei Înalte Autorități** noi ale cărei decizii vor lega Franța, Germania și țările care vor adera, **se vor pune primele baze concrete ale unei federații europene indispensabilă păcii**”. Prin această propunere, Declarația de la 9 mai 1950 sugerează ca începutul edificiului european să fie acela al sectorului de cărbune și oțel, datorită ponderii economice a acestor industrii, dar și constituirii unor garanții că „orice război între Franța și Germania să devină (...) din punct de vedere material imposibil”⁸.

I.2. INSTITUIREA COMUNITĂȚII EUROPENE A CĂRBUNELUI ȘI OȚELULUI – CECO

✓ Propunerea a fost acceptată inițial de 5 state, **Germania, Italia, Belgia, Olanda și Luxemburg**⁹. Marea Britanie, la 27 mai 1950 s-a declarat neinteresată prin refuzul de a participa la negocieri, pe motiv că nu putea lua în considerare o limitare, chiar parțială, sub aspectul suveranității.

¹ A se vedea, O. Manolache, *Tratat de drept comunitar*, ed. a V-a, Ed. C.H. Beck, București, 2006, p. 3.

² S-a format un nou sistem de alianțe militare, reprezentate prin: Tratatul de la Bruxelles din 17 martie 1948 între Marea Britanie, Franța, țările Benelux (Belgia, Olanda și Luxemburg), asociind pe cele cinci state (Uniunea Occidentală), cu Statele Unite și Canada, invitând și alte state din Europa să adere.

³ Belgia, Canada, Danemarca, Franța, Islanda, Italia, Luxemburg, Marea Britanie, Olanda, Norvegia, Portugalia și S.U.A. Au aderat ulterior Turcia, Grecia (25.02.1952) și R.F. Germania (6.05.1955).

⁴ Congresul de la Haga din 7-10 mai 1948 a condus la crearea Consiliului Europei.

⁵ A se vedea, O. Manolache, *op. cit.*, p. 3.

⁶ Proiectul îi poartă numele; A se vedea pentru detalii, Guy Isaac, Marc Blanquet, *Droit communautaire général*, 8 édition, Ed. Dalloz, Paris, 2001, p. 1.

⁷ Propunerile lui Robert Schuman au fost inspirate și pregătite de Jean Monnet, Comisar General pentru „Planul de modernizare și de echipament al Franței”.

⁸ A se vedea, Guy Isaac, Marc Blanquet, *op. cit.*, p. 1, cu referire la proiect; Marin Voicu, *Drept comunitar. Teorie și jurisprudență*, Editura Ex ponto, Constanța, 2002, p. 7 și urm.

⁹ Belgia, Olanda și Luxemburg, s-au constituit din 29.10.1947 într-o uniune vamală numită Benelux.

Următoarele evenimente, au marcat instituirea Tratatului CECO:

- pe data de 10 iunie 1950 declarația lui Robert Schuman a fost urmată de negocieri deschise la Paris;

- la 20 iunie 1950 a avut loc, tot la Paris, o Conferință care a avut ca scop elaborarea Tratatului instituind CECO;

- la 18 aprilie 1951 a fost semnat la Paris denumit și Tratatul CECO;

- **la 25 iulie 1952 Tratatul CECO¹ a intrat în vigoare, după ratificarea lui de cele 6 state: Franța, Italia, R.F. Germania, Belgia, Olanda și Luxemburg.**

Tratatul a fost încheiat pentru o perioadă de 50 ani.

✓ La 10 februarie 1953 se deschide **Piața comună**, pentru cărbune, iar la 10 mai 1953, pentru produse siderurgice.

Prin Tratatul de la Paris **se înființează patru instituții comunitare** cărora li se transferă de la instituțiile statelor membre un număr de competențe, decizionale. Ca și Tratatul european ulterior, ce instituie CEE² și CEEA³, Tratatul CECO reprezintă mai mult decât un acord internațional clasic, deoarece a creat **instituții independente** de autoritățile publice naționale și le-a înzestrat cu drepturi suverane în domeniile legislativ, administrativ și judiciar, drepturi care le-au fost transferate – după cum am arătat – de la statele membre⁴.

Cele 4 instituții înființate prin Tratatul CECO sunt următoarele⁵:

☞ **Înalta Autoritate⁶**; este organ cu pronunțat caracter supranațional. Are responsabilitatea de a administra piața comună a cărbunelui și oțelului „în care să guverneze libera circulație și libera concurență – obiectiv al TCECO – scop pentru care are puteri decizionale – obligatorii - pe care le exercită nu numai cu privire la statele membre ci și direct asupra întreprinderilor de sector.

☞ **Adunarea Parlamentară**; este instituția căreia îi este încredințat controlul politic al Înaltei Autorități.

☞ **Consiliul Special de Miniștri**; garantează că Înalta Autoritate acționează în strânsă legătură cu guvernele naționale.

☞ **Curtea de Justiție**; asigură autoritatea dreptului în limitele teritoriale ale celor 6 state semnatare ale Tratatului.

Tratatul de la Paris reprezintă un prim pas pe calea integrării europene, un model de integrare juridică, instituțiile CECO pregătind instituțiile celor două comunități create ulterior, CEE și CEEA (Euratom)⁷. Integrarea realizată prin crearea CECO n-a putut fi extinsă și pe plan politic, dat fiind nereușita - din anii 1953, 1954 -

¹ Primul Președinte al Înaltei Autorități a fost Jean Monnet, el și-a ținut prima reuniune la Luxemburg la 10.08.1952. A se vedea, R. Munteanu, *op. cit.*, p. 28, cu privire la Tratatul ce instituie CECO. Pe parcursul lucrării vom folosi prescurtarea TCECO.

² Pe parcursul lucrării vom folosi prescurtarea TCEE.

³ Comunitatea Economică Energetică Atomică, denumită în continuare, pe parcursul lucrării CEEA sau Euratom.

⁴ A se vedea, Pierre Mathijsen, *op. cit.*, p. 43.

⁵ A se vedea, Guy Isaac, Marc Blanquet, *op. cit.*, p. 2.

⁶ În prezent Comisia.

⁷ A se vedea R. Munteanu, *op. cit.*, p. 29.

a două noi propuneri de cooperare mai strânsă a celor 6 state sub forma **Comunității europene de apărare**¹ și a **Comunității politice europene**².

I.3. INSTITUIREA COMUNITĂȚII ECONOMICE EUROPENE (CEE) ȘI A COMUNITĂȚII EUROPENE A ENERGIEI ATOMICE (CEEA SAU EURATOM)

✓ La 20 mai 1955, **Benelux-ul propune** într-un memorandum **crearea unei Piețe comune cu o dimensiune economică mult mai largă decât producția de cărbune și oțel** - propusă de Tratatul CECO - care să corespundă unei organizații cu un profil mai larg de activitate, așa cum fusese schițată inițial de Planul Monnet - Schuman³. La memorandum se afirma că integrarea economică ar trebui să precedă integrarea politică. Acesta urmează unele idei din Planul „Beyen”⁴ prin care au fost schițate contururile unei piețe comune europene⁵.

✓ Miniștrii Afacerilor Externe ale celor 6 state semnatare ale TCECO reuniți la Conferința de la Messina – din 1-2 iunie 1955 – vor recunoaște că logica internă a ceea ce au început în anii 1950, 1951 prin acest tratat, impunea **extinderea integrării europene la toată economia printr-o nouă integrare, sectorială, care să cuprindă domeniul specific al energiei atomice**.

✓ Cu acest prilej, un comitet interguvernamental, sub președinția lui P.H. Spaak⁶ este însărcinat să elaboreze **un raport „referitor la posibilitatea realizării atât a unei Uniuni economice generale, cât și a unei uniuni în domeniul nuclear”**. Guvernul britanic, deși inițial a acceptat invitația, a refuzat să participe la negocierile din cadrul acestui comitet⁷, menținându-și opțiunea pentru o cooperare interguvernamentală în cadrul **Organizației de Cooperare Economică Europeană (OCEE)**, pentru un comerț liber, fără o uniune vamală⁸.

„Raportul Spaak” (denumit astfel, după numele președintelui său) adoptat de cei 6 miniștri de externe ai statelor semnatare ai TCECO, la Veneția pe data de 29.05.1956., **deschide rapid calea unor noi negocieri ce conduc la semnarea a două tratate**, convenindu-se în acest scop o conferință interguvernamentală la Bruxelles pentru 26.07.1956. Potrivit raportului, realizarea unei piețe comune implică: stabilirea unei uniuni

¹ Este vorba despre proiectul de Tratat semnat la Paris la 27 mai 1952 - între statele semnatare ale Tratatului CECO - pentru instituirea unei Comunități europene de apărare. Tratatul a fost ratificat în anul 1954 de statele membre CECO cu excepția Franței care a refuzat să participe la dezbateri - la 30.08.1954 - ceea ce a determinat abandonarea proiectului. Acest fapt a condus, prin încheierea acordurilor de la Paris din 23.10.1954, la crearea Uniunii Europei Occidentale (UEO) și la aderarea la 6.05.1955 a R.F.G. la Organizația Atlanticului de Nord (NATO).

² Proiectul de statut cu privire la Comunitatea politică europeană – din martie 1953 - a fost elaborat de către Adunarea CECO. Reprezintă un al doilea proiect de integrare la care cele 6 state semnatare ale CECO nu au dat curs. A se vedea, Pierre Mathijsen, *op. cit.*, p. 14; Guy Isaac, Marc Blanquet, *op. cit.*, p. 2.

³ La 20.05.1955, cele 6 state membre CECO se întrunesc pentru a desemna un nou președinte al Înaltei Autorități în locul lui Jean Monnet. A se vedea, Brândușa Ștefănescu, Curtea de justiție a Comunităților Europene, Ed. Științifică și Enciclopedică, București, 1979, p. 23.

⁴ Din perioada decembrie 1952 - februarie 1953.

⁵ A se vedea pentru detalii, O. Manolache, *op. cit.*, p. 5 și 6.

⁶ Paul-Henri Spaak la acea vreme îndeplinea funcția de ministru de externe belgian.

⁷ A se vedea, Hans Joachim Heeser, *British Policy with regard to the unification efforts on the European Continent*, Leyden, 1959, p. 96.

⁸ A se vedea, O. Manolache, *op. cit.*, p. 6.

vamale, înlăturarea restricțiilor vamale, libera circulație a serviciilor și o politică agricolă comună, în condițiile unui regim comun și ale armonizării legislațiilor¹.

✓ Astfel că, la 25.03.1957, la Roma, au fost pregătite pentru semnare două tratate:

- ☞ **Tratatul ce instituie o Comunitate Economică Europeană** – numit și **Tratatul Pieței comune**. Scopurile politice sunt precizate în Preambulul Tratatului, potrivit căruia cele 6 state se declară „angajate în stabilirea fundamentelor unei Uniuni fără încetare mai strânsă între popoarele Europei”².
- ☞ **Tratatul ce instituie o Comunitate Europeană a Energiei Atomice** - TEuratom sau TCEEA - are misiunea să contribuie, prin stabilirea condițiilor necesare formării și dezvoltării rapide a industriilor nucleare, la ridicarea nivelului de trai în statele membre și la dezvoltarea schimburilor cu celelalte țări (art. 1 TEuratom).

Articolul 2 TEuratom, precizează ca principale obiective:

- a) să dezvolte cercetarea și să asigure diseminarea cunoștințelor tehnice;
- b) să stabilească norme unitare de securitate pentru protecția sanitară a populației și a lucrătorilor și să vegheze la aplicarea acestora;
- c) să faciliteze investițiile și să asigure, în special prin încurajarea inițiativelor întreprinderilor, realizarea instalațiilor de bază necesare pentru dezvoltarea energiei nucleare în Comunitate;
- d) să vegheze la aprovizionarea constantă și echitabilă a tuturor utilizatorilor Comunității cu minereuri și combustibili nucleari;
- e) să garanteze, prin controale adecvate, că utilizarea materialelor nucleare nu este deturnată spre alte scopuri decât cele cărora le sunt destinate;
- f) să exercite dreptul de proprietate care îi este recunoscut asupra materialelor de fisiune speciale;
- g) să asigure piețe mari de desfacere și accesul la cele mai bune mijloace tehnice, prin crearea unei piețe comune a materialelor și echipamentelor specializate, prin libera circulație a capitalurilor pentru investițiile în domeniul nuclear și prin libertatea de a angaja specialiști din cadrul Comunității;
- h) să instituie cu celelalte țări și cu organizațiile internaționale orice legături care pot promova progresul în utilizarea pașnică a energiei nucleare.

Importanța TEuratom se va putea observa în contextul extinderii Comunităților și ulterior a Uniunii Europene, deoarece energia nucleară este o sursă importantă de energie pentru numeroase țări din Europa de Est, însă standardele de siguranță din centralele nucleare și nivelul de protecție a consumatorilor nu sunt întotdeauna suficiente. În acest context Comunitatea Euratom a oferit cadrul necesar pentru sprijinul UE, ținând seama de faptul că politica energiei până la Tratatul de la Lisabona (intrat în vigoare la 01 12 2009) nu a cunoscut reglementare (în tratatele comunitare).

✓ Concomitent cu semnarea Tratatelor de la Roma, la 25.03.1957, a fost adoptată (tot la Roma) „o **Convenție referitoare la unele instituții comune Comunităților Europene**”. Prin urmare, de la această dată sunt comune, pentru cele trei Comunități **Adunarea Parlamentară și Curtea de Justiție**.

✓ La 01.01.1958 cele două tratate intră în vigoare, ca urmare a ratificării lor de către părțile contractante (cele 6 state membre ale CECO) conform propriilor proceduri constituționale. **Ambele tratate au fost încheiate pe o durată nelimitată.**

¹ *Idem.*

² A se vedea, Guy Isaac, Marc Blanquet, *op. cit.*, p. 3.

✓ La 17.04.1957 au fost semnate la Bruxelles protocoalele cu privire la privilegiile și imunități și la Curtea de Justiție a CEE și Euratom.

Angajamentele imediate prevăzute în conținutul Tratatului CEE preluate din Raportul Spaak, vizează realizarea unei zone de politică comună, cu o puternică unitate a producției care să permită o expansiune continuă, o stabilitate crescută, o creștere accelerată a nivelului de viață. În acest scop, TCEE prevede mai întâi crearea unei **piețe comune** la nivelul celor 6 state, care să aibă caracteristicile unei **piețe naționale**, și care să determine realizarea:

- ☞ **unei uniuni vamale**, care să presupună: libera circulație internă a mărfurilor și protecția externă printr-un tarif vamal comun;
- ☞ **libera circulație a factorilor de producție** (a persoanelor, a întreprinderilor, a serviciilor, a capitalurilor);
- ☞ **protecția liberei concurenței**.

Tratatul CEE prevede de asemenea atât armonizarea politicilor economice generale cât și dezvoltarea politicilor sectoriale comune, în special în: agricultură, transporturi, relații comerciale cu statele terțe.

În plan instituțional cele două tratate de la Roma preiau modelul TCECO cu o structură mai puțin deschisă, însă, caracterului supranațional. Din această perspectivă, în doctrina de specialitate s-a precizat, cu referire la Tratatul de la Roma, că „prin mecanismul instituțional și decizional pe care-l prevăd, elementele supranaționale să fie măcar în aparență contracarate¹”.

Prin actele lor institutive, ca și prin actele lor adiționale, cele două Comunități instituite la Roma:

- ☞ au două instituții comune cu CECO: **Adunarea Parlamentară și Curtea de Justiție**,
- ☞ alături de care s-au înființat pentru fiecare Comunitate (CEE, CEEA) în parte **câte un Consiliu de Miniștri**, organ de conducere generală și **câte o Comisie executivă**, ca organ executiv.

✓ În privința Marii Britanii, aceasta a decis în favoarea integrării sub forma unei asocieri, care în condițiile date, să aibă loc între statele membre OCEE² rămase și cele 6 state comunitare, care să constituie o unitate economică de sine stătătoare, în cadrul unei zone de comerț liber³.

Pe fondul acestei hotărâri, în anul 1960, la inițiativa Marii Britanii, **se încheie la Stockholm, un Acord european de liber schimb - AELS**, pentru a încerca să prevină, în opinia acesteia, riscul unei dominații economice din partea CEE. Cu toate acestea, țările fondatoare - Marea Britanie, Austria, Danemarca, Elveția, Norvegia, Portugalia, și Suedia⁴ – au avut model chiar TCEE pentru crearea AELS. **CEE și AELS au dezvoltat legături economice strânse care au condus, în anul 1994, la crearea, Spațiului Economic European – SEE**. Din cele 10 țări membre ale AELS, șase au aderat între timp la UE⁵.

Potrivit Convenției de la Stockholm, **zona comercială liberă (AELS)** se caracterizează prin renunțarea la taxele vamale între țările membre pentru produsele de

¹ A se vedea, Brândușa Ștefănescu, *op. cit.*, p. 24.

² Organizația pentru Cooperare Economică Europeană.

³ A se vedea, O. Manolache, *op. cit.*, p. 7.

⁴ Ulterior a aderat Islanda (1973) și Finlanda (1986), a devenit membru asociat și Lichtenstein.

⁵ A se vedea, Ion Jinga, Andrei Popescu, *Integrarea Europeană. Dicționar de termeni comunitari*, Editura Lumina Lex, 2000, p. 7, p. 23; și Gr. Geamănu, *Drept internațional Public*, vol. II, E.D.P., București, 1983, p. 296; J.C. Gautron, *Droit européen*, 10^{ed.}, Dalloz, Paris, p. 82.

proveniență națională pe baza unui certificat de origine (cu atenuări de maximum 50% în privința gradului de încorporare în produse a unor materii prime de proveniență străină).

✓ **În anul 1961, OCEE a fost reconstituită** pe baze și cu obiective noi sub denumirea de **Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică – OCDE**. La aceasta au aderat: Australia, Canada, Japonia și S.U.A. Noua organizație a avut ca obiect de reglementare condițiile în care comerțul se desfășoară între state, și anume: condițiile de concurență, standardele de calitate, asigurarea condițiilor de export, politica privind mediul înconjurător, inflația, șomajul, cursul de schimb etc.

✓ În anul 1961, la 9 august, Guvernul Britanic și-a manifestat disponibilitatea pentru a adera la structurile comunitare, cu anumite condiții care au îngreunat însă negocierile, iar în anul 1967¹ și-a reînnoit candidatura, acceptând Tratatul de la Roma, cu anumite rezerve².

✓ **La 8 aprilie 1965, la Bruxelles³** se produce o simplificare în plan instituțional, prin semnarea așa numitului **Tratat de Fuziune a executivelor**, intrat în vigoare la 1 iulie 1967, dată de la care, în cadrul Comunităților Europene, devin comune - pe lângă cele două instituții Adunarea Parlamentară și Curtea de Justiție, comune din 1957 - **și Consiliu și Comisia**.

Cu prilejul fuziunii executivelor, cele 6 state semnatare ale Tratatelor comunitare au adăugat mecanismului comunitar, un **Comitet constituit din reprezentanți permanenți ai guvernelor statelor membre - denumit Coreper** - compus paritar din miniștrii reprezentanți ai statelor membre. Coreper a fost conceput să aibă următoarele atribuții: de a pregăti ședințele Consiliului de Miniștri, de a cenzura, modifica și aproba în unanimitate orice propunere sau inițiativă, luată cu majoritate în Comisia Executivă, ce urmează să devină act comunitar⁴.

La 29. 01. 1966 are loc celebrul acord asupra dezacordului⁵ semnat la Luxemburg, prin care Franța - ce aplicase așa numita politică a scaunului gol, prin refuzarea de a participa, aproape 7 luni, la lucrările instituțiilor comunitare, stăgănând astfel activitatea acestora – își impune voința ca „în Consiliul Ministerial să se adopte orice decizie cu unanimitate sau deloc”. Prin urmare regula majorității în adoptarea deciziilor care trebuia realizată la sfârșitul anului 1965, a fost amânată fiind considerată o amenințare pentru suveranitatea statelor membre.

✓ În zilele de **1-2 decembrie 1963, la Haga** a avut loc reuniunea șefilor de stat și de guvern prin care s-a luat hotărârea de a deschide negocierile între **Comunități și statele care au înaintat cereri de aderare**.

✓ **De la 1 iulie 1968 a devenit complet operațională Uniunea Vamală**, cu 18 luni înaintea calendarului stabilit de Tratat⁶. Din acest moment:

☞ tarifele și restricțiile cantitative dintre statele membre (cele 6 state) au fost complet înlăturate,

¹ La 10 mai 1967 Guvernul Britanic a depus la Consiliu cererea de aderare la Comunitățile Europene. Cererea a fost menținută în următorii doi ani și discutată la diverse întruniri ale Consiliului.

² Marea Britanie și-a revizuit atitudinea în favoarea aderării la Comunitățile Europene datorită unor dificultăți economice și financiare precum și a stabilirii legăturilor sale cu Commonwealth-ul

³ La această dată a fost semnat și Protocolul asupra privilegiilor și imunităților.

⁴ A se vedea, Brândușa Ștefănescu, *Curtea de Justiție (...), op. cit.*, p. 26; Pierre Druin, *Ancorări*, în „Le Monde” 22–23 octombrie, 1966. Aceste atribuții le are și în prezent, cu dezvoltări.

⁵ Buletinul CEE, 1966, nr. 3, p. 9-11.

⁶ Doisprezece ani. A se vedea, TCEE art. 8 și deciziile de accelerare (1960), J.O. 1217 și (1962) J.O. 1284. A se vedea, Pierre Mathjisen, *op. cit.*, p. 15. Realizarea anticipată a Uniunii Vamale a dus la păstrarea unor diferențe în domeniul taxelor și al măsurilor cu efect echivalent asupra tarifelor și cotelor, ceea ce constituie un obstacol în calea comerțului liber.

- ☞ barierele vamale interne complet suprimate, și
- ☞ un tarif extern comun a fost finalizat.

I.4. DE LA EUROPA „CELOR 6 STATE” LA O EUROPĂ DESCHISĂ SPRE EXTINDERE, SPRE O UNIUNE EUROPEANĂ

✓ La **22 decembrie 1972**, la Bruxelles, are loc semnarea Tratatului de aderare a **Marii Britanii, Irlandei, Norvegiei și Danemarcei** la Comunitățile Europene. Tratatul intră în vigoare la 1 ianuarie 1973. Norvegia n-a aderat la Comunități deoarece n-a ratificat Tratatul, ca urmare a referendumului negativ din 24 septembrie 1972.

Doctrina juridică a denumit aderarea celor trei state „**prima lărgire a Comunităților Europene**”¹. Prin aceasta s-a consacrat principiul că **aderarea se realizează fără repunerea în cauză a sistemului „adică se acceptă sistemul comunitar în ansamblul său cu includerea și a legislației adoptată de instituțiile Comunităților”**².

Prin Decizia nr. 70/243 din 21.04.1970³ cele 6 state au semnat un acord în privința adoptării unui **sistem de resurse proprii pentru a asigura finanțarea Comunităților**, care a înlocuit contribuțiile financiare ale statelor membre.⁴ **Tratatul de amendare** a anumitor prevederi bugetare ale Tratatelor de instituire a celor trei Comunități și ale Tratatului de fuziune **a conferit Parlamentului puteri bugetare specifice**.

✓ **A doua lărgire a Comunităților Europene** a fost inițiată de **Grecia** care a cerut aderarea la **12 iunie 1975**, ea a fost admisă la 1 ianuarie **1981**⁵.

✓ **A treia lărgire a Comunităților Europene a fost inițiată de Spania și Portugalia**. Acestea au formulat cereri de aderare la 28 martie, respectiv, 28 iulie 1977, și au semnat tratatele de aderare în anul 1985, pentru ca la 1 ianuarie 1986, aderarea lor să devină efectivă. Comunitățile Europene număra în 1986 **12 state membre**.

În zilele de 9 și 10 decembrie **1974, la Paris**, șefii de stat și de guvern din țările membre ale Comunităților Europene **hotărâsc să se întâlnească de cel puțin de trei ori pe an în cadrul unei Reuniuni politice denumită Consiliu European**⁶.

La 20 septembrie 1976, reprezentanții în Consiliu ai statelor membre au semnat Actul privind alegerea reprezentanților Adunării Parlamentare prin sufragiu universal direct⁷. Primele alegeri au avut loc în iunie 1979.

¹ A se vedea, Guy Isaac, Marc Blanquet, *op. cit.*, p. 5; Pussochet J.P., *L'élargissement des Communautés européennes*, Ed. Techniques et économiques, 1974.

² A se vedea, Roxana Munteanu, *op. cit.*, p. 8. Fiecare nouă lărgire însă creează tensiuni în procesul de integrare datorită caracterului eterogen al intereselor statelor, cum este cazul Regatului Unit al Marii Britanii.

³ J.O. L. 94/19. A intrat în vigoare la 1 ianuarie 1971, după ratificarea de către cele 6 parlamente naționale.

⁴ Resursele proprii Comunităților sunt asigurate de taxe agricole, taxe vamale, procente din TVA-ul colectat de statele membre, iar din luna februarie 1988 dintr-o sursă suplimentară reprezentând un anumit procent din media PIB-ului în Uniune (1988 Ec. Bull. 2-13).

⁵ Grecia este primul stat care semnează un Acord de Asociere cu Comunitățile Europene, la 9.07.1961.

⁶ Primul Consiliu European se reunește la 10-11.03.1975 la Dublin (Irlanda). A se vedea, Ion Jinga, Andrei Popescu, *op. cit.*, p. 6.

⁷ J. O. L. 278/1 din 1976. Actul a fost ratificat de cele nouă parlamente naționale de la vremea respectivă: Franța, Germania, Italia, Belgia, Olanda, Luxemburg, Marea Britanie, Irlanda, Danemarca.

La 5 aprilie 1977 Parlamentul European, Consiliu și Comisia au elaborat o Declarație Comună asupra Drepturilor Fundamentale¹ document la care s-au asociat și șefii de stat și de guvern prin propria Declarație asupra Democrației².

La 19 iunie 1983, **cei zece șefi de stat și de guvern**³ au semnat în cadrul **Consiliului European de la Stuttgart o „Declarație solemnă asupra Uniunii Europene”** exprimându-și voința de a transforma întregul complex de relații dintre statele membre într-o **Uniune Europeană**⁴.

La 14 iunie 1985⁵ Comisia CE prezintă Consiliului European **„Cartea Albă privind finalizarea Pieței Interne”** al cărui obiectiv urma să fie realizat în termen de 7 ani - până la 31.12.1992 - pe baza unui program și un calendar complex. Pentru a face posibilă implementarea acestui program, statele membre au hotărât amendarea tratatelor existente printr-un alt tratat, care s-a concretizat în Actul Unic European.

I.5. UNIUNEA ECONOMICĂ ȘI MONETARĂ

✓ În 1969 se retrage Charles de Gaulle de la președinția Franței. Această dată marchează încetarea politicii obstrucționiste a Franței. Noul ei președinte **George Pompidou inițiază** la sfârșitul aceluiași an, respectiv, 1-2 decembrie 1969, o întâlnire la nivel înalt la Haga, unde șefii de stat și de guvern sunt de acord **să primească noi membri și să realizeze treptat o uniune economică și monetară** până în anul 1980⁶.

Proiectul pentru o Uniune Economică și Monetară îi aparține lui Pierre Werner⁷ care a prezentat, în legătură cu acesta, la 8 octombrie 1970, un plan care îi poartă numele. Planul a prevăzut o **unificare progresivă a politicilor economice naționale și crearea unei organizații monetare care să conducă în 1980 la o monedă comună**⁸. Uniunea Economică și Monetară a fost definită în Rezoluția Consiliului Comunităților și a reprezentanților statelor membre din 21 martie 1971.

✓ La **24 aprilie 1972**, ca urmare a destabilizării financiare mondiale⁹, Comunitățile introduc cursul de schimb european **„Șarpele valutar”** care a avut misiunea de a obliga statele participante, ca prin cooperare între ele și cumpărări intervenționiste pe piețele de devalua, **să mențină monedele naționale la un nivel stabilit de comun acord**, de la care să nu permită fluctuații mai mari de 2,5%, în minus sau în plus¹⁰.

---

¹ J. O. C. 103/1 din 1977.

² Pentru detalii a se vedea, Pierre Mathijsen, *op. cit.*, p. 18.

³ Din Franța, Italia, Germania, Belgia, Olanda și Luxemburg (statele fondatoare) Marea Britanie, Irlanda, Danemarca și Grecia.

⁴ A se vedea, proiectul Tratatului asupra Uniunii Europene, E.C. Bull. 2-7, 1984.

⁵ La această dată este semnat acordul privind „Spațiul Schengen” de către 5 țări membre ale CE (Franța, Germania, Belgia, Olanda și Luxemburg), referitor la eliminarea progresivă a controalelor la frontierele lor comune.

⁶ A se vedea, Gyula Fábíán, *Drept instituțional comunitar*, Editura Sfera S.R.L., Cluj Napoca, 2004, p. 38.

⁷ Pierre Werner a îndeplinit funcția de prim-ministru al Luxemburgului, acesta a propus înființarea treptată până în 1980 a Uniunii Economice și Monetare. Planul nu a reușit datorită ridicării convertibilității dolarului cu aurul.

⁸ A se vedea, Roxana Munteanu, *op. cit.*, p. 81.

⁹ Cauzată de prăbușirea sistemului monetar de la Bretton Woods.

¹⁰ A se vedea, Gyula Fábíán, *op. cit.*, p. 39.

✓ La 28 ianuarie 1975 a fost semnată Convenția de la Lomé I - între CEE și state din zona Africa - Caraibe - Pacific (ACP) - care a abrogat Tratatul de la Arusha și Yaounde¹.

✓ În martie 1975 este semnată Convenția de la Bruxelles, privind **înființarea Curții de Conturi Europene**.

✓ În anul 1976 CEE semnează Tratatul de cooperare cu țările Maghreb (Algeria, Maroc, Tunisia) iar în 1977 cu țările Maschrik (Egipt, Iordania, Siria).

✓ În anul 1980 a fost semnat Tratatul Lomé II, iar în 1985 a urmat de cel de-al III-lea Tratat Lomé, cu participarea a 66 de state. În anul 1990 a fost semnat al IV-lea Tratat².

✓ Comunicatul publicat la 2 decembrie 1979, la sfârșitul Conferinței de la Haga preciza „caracterul ireversibil al operei realizată de Comunități” și „necesitatea de a pregăti căile unei Europe unite”³.

✓ În **6-7 iulie 1978** Consiliul European de la Bremen (Germania) decide crearea unui **Sistem Monetar European**⁴ (SME) intrat în vigoare la 13 martie 1979, și a unei **unități monetare europene** - ECU - European Currency Unit⁵, pentru ca apoi, în 1982, la Copenhaga, să se stabilească ca primă prioritate a acestei etape, desăvârșirea **pieței interne unice**.

Problema pieței unice a fost reluată la întrunirile Consiliului European din 25-26 iunie 1984 de la Fontainebleau, și din 29-30 martie 1985 de la Bruxelles. În această privință Comisia a prezentat o Carte Albă pentru Consiliul Europei de la Milano din 28 - 29 iunie 1985⁶.

I.6. ACTUL UNIC EUROPEAN (AUE)

✓ **Actul unic European a fost semnat la Luxemburg** la 17 februarie și la Haga la 28 februarie 1986 și a intrat în vigoare la 1 iulie 1987. Actul a fost numit „unic” deoarece unește două instrumente diferite: primul care prevede modificarea celor trei tratate europene, iar cel de-al doilea care constituie un acord între statele membre pentru formularea și implementarea în comun a unei politici externe comune⁷.

✓ **Obiectivul AUE a constat în finalizarea „pieței interne”**. Trecerea de la „piața comună” la „piața internă”⁸, nu reprezintă o simplă modificare terminologică, ci un

¹ În orașul Lome (capitala statului Togo) s-au încheiat patru acorduri multilaterale în materie de comerț și ajutoare pentru dezvoltare, între Uniunea Europeană și țări și teritorii ACP (Africa - Caraibe - Pacific). Prin aceste convenții se asociază țările ACP cu cele ale UE, iar țările UE oferă celor ACP sprijin financiar și avantaje comerciale privind exporturile lor pe piața comunitară. Convenția de la Lome I din 1975 a fost încheiată pe o durată de 5 ani. A se vedea, Ion Niță, *Dicționar explicativ al Uniunii Europene*, Editura Irecson, 2009, București, p. 75.

² Convențiile Lome II și Lome III au fost încheiate pentru o perioadă de 5 ani fiecare, iar Lome IV pentru o perioadă de 10 ani.

³ *Idem*.

⁴ Din 1 ianuarie 1979, sistemul „Șarpele valutar”, a fost schimbat de Sistemul Monetar European, care avea trei elemente de bază: ECU, mecanismul de curs valutar și Fondul European de Cooperare Monetară.

⁵ ECU stabilit pe baza unui coș valutar a funcționat ca unitate de cont între statele membre, în care greutatea valutei naționale era determinată de cota de participare la circuitul comercial intern. A se vedea, Gyula Fábián, *op. cit.*, p. 40.

⁶ Potrivit Tratatului de la Lisabona „Uniunea instituie o uniune economică și monetară a cărei monedă este euro” (art. 3 par. 4 TUE).

⁷ A se vedea, Pierre Mathijsen, *op. cit.*, p. 18.

⁸ „Piața internă este instituită de Uniune” prin Tratatul de la Lisabona, potrivit TUE, în art. 3 alin. 3.

obiectiv ambițios prin care 310 directive adoptate se implicau în apropierea legislațiilor pentru stabilirea progresivă a pieței interne până la 31 decembrie 1992.

În Actul Unic European se regăsesc, în mare parte, cele trei categorii de măsuri - **eliminarea frontierelor fizice, tehnice și fiscale**¹ - **precizate în „Carta Albă privind realizarea Pieței interne”** document prezentat de Comisia CE la 14 iunie 1985. Obiectivul înscris în Document a fost prevăzut să fie atins până la 31.12.1992, într-un interval de șapte ani.

Pe linia acestor preocupări, **piața internă, a fost preconizată să asigure:**

- ☞ **o zonă fără frontiere interne, în care „libera circulație a mărfurilor, persoanelor, serviciilor și capitalului este asigurată în conformitate cu dispozițiile Tratatului”**²;
- ☞ **politica socială** (articolele 21 și 22, prin care AUE introduce în Tratatul CEE art. 118 A și art. 118 B³);
- ☞ **coeziunea economică și socială** (titlul V, articolele 130A la 130E, titlu nou adăugat în Tratatul CEE în partea a treia referitoare la „Politica Comunității”);
- ☞ **cercetarea științifică și tehnologică** (titlul VI, articolele 130F la 130Q, titlu nou adăugat în Tratatul CEE în partea a treia referitoare la „Politica Comunității”);
- ☞ **mediul înconjurător** (titlul VII, articolele 130R la 130T, titlul nou adăugat în Tratatul CEE în partea a treia referitoare la „Politica Comunității”).

✓ **AUE cuprinde pe lângă prevederile noi menționate anterior, și prevederi ce modifică tratatele institutive, referitoare la:**

- ☞ **structura instituțională**, potrivit căroră: se largesc atribuțiile Parlamentului European în domeniul legislativ, cresc puterile acordate Comisiei pentru aplicarea regulilor stabilite de Consiliu, se diversifică jurisdicția comunitară prin înființarea Tribunalului de Primă Instanță (TPI)⁴; TPI nu este o altă instituție comunitară, ci reprezintă un al doilea grad de jurisdicție în raport de Curtea de Justiție.
- ☞ **întărirea procesului decizional în cadrul Comunităților** prin: extinderea votului cu majoritate calificată, includerea în Tratat a capitolelor privind coeziunea economică și socială (dezvoltare regională), inclusiv cercetarea, dezvoltarea tehnologică și mediul.

✓ **AUE a creat condițiile pentru punerea în aplicare a reformelor care să conducă la realizarea Uniunii Economice și Monetare și la cooperarea în domeniul politicii externe pentru edificarea unei Uniuni politice.** Aceste obiective au fost discutate la 27-28 iunie 1988, în cadrul Consiliului European de la Hanovra, și încredințate, la 15 decembrie 1990, celor două conferințe interguvernamentale deschise la Roma. Modificările Tratatelor

¹ A se vedea, O. Manolache, *op. cit.*, p. 10.

² Art. 14 (2) din TCE.

³ Referitoare la posibilitatea de a se legifera, în acest domeniu, cu majoritate calificată, respectiv, prin care se permite Comisiei să stimuleze dialogul social la nivel European.

⁴ Prin art. 168A TCEE și 32 quinto TCECO introduse de către AUE se abilita Consiliul, hotărând în unanimitate asupra cererii Curții și după consultarea Comisiei și a Parlamentului European, să înființeze pe lângă Curtea de Justiție o jurisdicție însărcinată să examineze în primă instanță anumite categorii de litigii. TPI a fost creat prin decizia Consiliului din 24. 10. 1988 (JOCEno. L319/1 din 25 noiembrie 1988).

comunitare potrivit obiectivelor menționate ar fi urmat să fie ratificate până la sfârșitul anului 1992¹.

✓ La **14 iulie 1985** cinci țări membre ale CE (Franța, Germania, Belgia, Olanda și Luxemburg), **semnează la Schengen (Luxemburg) un acord privind eliminarea progresivă a controalelor la frontierele lor comune**, punând, astfel bazele a ceea ce numim în prezent, „**Spațiul Schengen**” (în anul 1990, 19 iulie, cele cinci state membre ale acordului semnează o convenție de punere în aplicare a acestuia)².

✓ La 1 ianuarie 1990 se înființează oficial **Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare - BERD, cu sediul la Londra**.

✓ La 1 iulie 1990 începe prima fază a Uniunii Economice și Monetare (1990-1994).

✓ La 22 octombrie 1990 România semnează un Tratat de cooperare cu Comunitățile Europene.

✓ În anul 1991 se desființează CAER (5. 01.1991) și Pactul de la Varșovia (25.02.1991).

✓ În anul 1992, Consiliul CE votează Codul vamal comunitar.

I.7. TRATATUL DE LA MASTRICHT(TMS) - TRATATUL ASUPRA UNIUNII EUROPENE³

✓ La **7 februarie 1992** cei 12 membri ai Comunităților Europene **au semnat la Maastricht Tratatul privind instituirea Uniunii Europene, care a intrat în vigoare la 1 noiembrie 1993, denumit TMs**

✓ În timp ce Tratatul de la Roma stabilea „fundamentele unei uniuni fără încetare, mai strânsă între popoarele europene”⁴ și AUE cuprindea în preambulul său, pentru prima dată, hotărârea statelor de a realiza o Uniune Europeană, Tratatul de la Maastricht - TMs - **marchează o nouă etapă în procesul de creare a unei Uniuni fără încetare, mai strânsă între popoarele Europei**, în care deciziile sunt luate cât mai aproape posibil de cetățeni (art. A alin. 2 TMs)⁵.

TMs cuprinde șapte titluri precedate de Preambul. Cele șapte titluri cuprind:

☞ **Dispoziții comune** (titlul I, articolele A la F). Acestea se referă la o Uniune Europeană prin fixarea obiectivelor acesteia: stabilirea unei Uniuni economice

¹ A se vedea, O Manolache, *op. cit.*, p. 10.

² Este prima variantă a tratatului, privind eliminarea progresivă a controalelor la frontierele lor comune, prin care se prevede desființarea treptată a controalelor la granițele interne comune până în anul 1990 pentru circulația persoanelor. Ulterior datei de 19 iunie 1990, mai multe state membre ale Uniunii Europene au semnat acordul de la Schengen: Belgia, Franța, Germania, Luxemburg, Olanda, Cehia, Lituania, Slovacia, Elveția, Italia, Portugalia, Spania, Grecia, Austria, Estonia, Malta, Slovenia, Danemarca, Suedia, Finlanda, Islanda, Norvegia, Letonia, Polonia, Ungaria. A se vedea, Ion Jinga, Andrei Popescu, *op. cit.*, p. 7; a se vedea și O. Ținca, *Drept comunitar general*, Ed. Didactică și Pedagogică, R A, București, 1999, p. 221. Trei state semnatare ale Acordului Schengen, nu sunt state membre ale Uniunii Europene, și anume: Islanda, Norvegia, Elveția, iar două state membre ale Uniunii Europene au decis să nu aplice în totalitate acquis-ul Schengen, dar colaborează cu statele membre Schengen în anumite domenii, respectiv, Irlanda și Marea Britanie. A se vedea, <http://schengen.mai.gov.ro/index02.htm>.

³ Pe parcursul lucrării va fi utilizată sintagma TMs., iar pentru același tratat, modificat prin Tratatul de la Lisabona, vom folosi sintagma TUE, pentru a pune în lumină modificările și noutățile aduse de Tratatul de la Lisabona.

⁴ Primul alineat din preambul.

⁵ A se vedea, Roxana Munteanu, *op. cit.*, p. 96, 110.

și monetare - care să includă în cele din urmă o monedă unică, o politică externă și de securitate comună care să cuprindă și eventuala stabilire a unui cadru pentru o politică de apărare comună, introducerea cetățeniei Uniunii, cooperarea în domeniul justiției și al afacerilor interne, păstrarea acquis-ului comunitar și respectarea principiului subsidiarității;

- ☞ **Dispoziții pentru modificarea Tratatelor ce instituie CEE** (în vederea stabilirii denumirii Comunității Europene - CE, art. G), **CECO** (art. H), **Euratom** (art. I), cuprinse în Titlurile, II, III, IV;
- ☞ **Dispoziții privind politica externă și de securitate comună** (articolele J la J 11);
- ☞ **Dispoziții asupra cooperării în domeniile justiției și afacerilor interne** (articolele K la K9);
- ☞ **Dispoziții finale** (articolele L la S);

✓ **Uniunea Europeană**, potrivit Tratatului de la Maastricht, **este întemeiată pe trei piloni sau fundamente:**

1. **Comunitățile Europene**, primul pilon, denumit și pilon comunitar;
2. **Politica externă și de securitate comună**, denumit prescurtat **PESC**, al doilea pilon;
3. **Cooperarea în domeniul justiției și al afacerilor interne**, denumit prescurtat, **JAI** - al treilea pilon.

✓ **Uniunea Europeană – potrivit TMs, nu are personalitate juridică**¹, nu are capacitatea de a se angaja, ca atare, pe plan extern față de state terțe, nu are competența de a încheia tratate, **ea se poate angaja numai în plan politic**². Comunitățile își păstrează personalitatea lor juridică putând să se angajeze și să angajeze statele membre în acorduri internaționale³.

✓ **Uniunea dispune de un cadru instituțional unic** care asigură coerența și continuitatea acțiunilor întreprinse în vederea atingerii obiectivelor sale, respectând și dezvoltând tot ceea ce s-a realizat pe plan comunitar (art. C alin. 1 TUE)⁴. Referitor la cadrul **instituțional unic al Uniunii acesta este reprezentat de Consiliul European, organism politic**, care impulsionează dezvoltarea Uniunii și-i definește orientările politice generale (art. 4 TUE).

✓ Prin TMs **Curtea de conturi**, potrivit art. 5, **dobândește statut de instituție a Comunităților Europene.**

✓ Prin urmare, **începând cu anul 1993**⁵, cadrul instituțional comunitar cuprinde cinci instituții: **Consiliul CE** (devenit prin TMs Consiliul Uniunii Europene), **Parlamentul European, Comisia Europeană, Curtea de conturi, și Curtea de Justiție.**

✓ La 2 mai 1992 a fost semnat la Porto Acordul de constituire a unui **Spațiu Economic European (SEE)** între țările membre ale **Acordului European de Liber**

¹ Uniunea Europeană dobândește personalitate juridică prin Tratatul de la Lisabona, potrivit art. 47 TUE, cu toate prerogativele ce decurg din această calitate.

² A se vedea, Roxana Munteanu, *op. cit.*, p. 107.

³ *Ibidem.*

⁴ În ultima propoziție este vorba despre „l’acquis-ul communautaire”.

⁵ Anul intrării în vigoare a Tratatului de la Maastricht.